

rekt ten noorden van het Wantveld. Een tweetal leden van onze Vereniging neemt hieraan deel. Het Duingebied "De Trimbaan" is door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij onder de Natuurbeschermingswet gesteld, hetgeen betekent, dat voor dit gebied speciale natuurbeschermende maatregelen genomen zullen worden. Zo wordt in samenwerking met de belangrijkste eigenaar van dit gebied, de Gemeente Noordwijk, een beheersplan opgesteld. De gehele ontwikkeling zal nog een aantal jaren in beslag nemen. Het uitgangspunt is de huidige recreatieve mogelijkheden in overeenstemming te brengen met de natuurwaarden van dit gebied. Niettemin zullen de natuurwaarden prevaleren, hetgeen waarschijnlijk zal inhouden, dat de toegang van mensen en honden aan bepaalde regels gebonden zal worden.

Ten aanzien van de Koepelduinen (het duingebied tussen Noordwijk en Katwijk) heeft de Stichting Duinbehoud een globale beheersvisie ontwikkeld, waarin wordt getracht de recreatie zo veel mogelijk te kanaliseren o.a. door het sluiten van een aantal toegangen en het publiek zoveel mogelijk te verwijzen naar korte doorsteekmogelijkheden naar het strand. Verder wordt voorgesteld de recreatieve mogelijkheden aan de duinvoet te vergroten o.a. door inplant van boomgewassen, struiken e.d., vergelijkbaar met het huidige park bij de Van den Berghstichting. De druk op deze duinen wordt door woningbouw in het Vinkenveld en Rijnsoever steeds groter. Door het aanleggen van een bufferzone

hoopt men het eigenlijke duingebied voor overbetreding te behoeden. Het plan is zowel aan het gemeentebestuur van Katwijk als van Noordwijk voor nadere bestudering aangeboden.

Tot slot wordt medegedeeld, dat onze Vereniging een tentoonstelling voorbereidt in de Openbare Bibliotheek te Noordwijkerhout, die begin december a.s. geopend zal worden. De bedoeling is het accent te leggen op de natuurgebieden, die binnen de gemeentegrenzen van Noordwijkerhout liggen.

Lezing van de heer W. Baalbergen over de natuur in Noord-Amerika:

De heer W. Baalbergen heeft twee maal een reis ondernomen naar het noordoostelijk gedeelte van Canada. Naast de mooie landschapsopnamen laat hij vele detailopnamen zien van planten en vogels. Hierbij valt op, dat de vogelwereld nauwelijks met de onze is te vergelijken

De plantenwereld is voor ons veel meer herkenbaar. Ook blijkt zijn grote voorliefde voor de walvisvaart, want hij laat ons diverse opnamen van langstreckende walvissen zien en van havens, waar de walvisvaart vanuit de Verenigde Staten is begonnen.

De lezing van de heer Baalbergen kenmerkt zich door zijn gemoedelijke en ongedwongen karakter. Uit het applaus na afloop blijkt hoezeer zijn lezing werd gewaardeerd. Daar de voorzitter afwezig was en de vice-voorzitter moeilijk zichzelf kon bedanken, sprak de secretaris het dankwoord namens de aanwezigen.

Stormvogeltjes

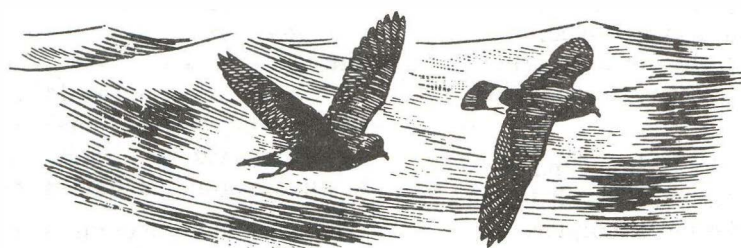
Jelle van Dijk

Bij het waarnemen van vogels kan het raar toegaan. Dat waarnemers enthousiast gaan doen bij het zien van een fraai gekleurde IJsvogel of een mysterieuze Velduil, kan iedereen begrijpen. De kreten die bij zulke waarnemingen worden geuit, vallen echter geheel in het niet als een groep zeetrekwaarnemers een klein, donker vogeltje in de branding ontdekt. Alle uren dat men tevergeefs door kijker of telescoop de zee afzocht, zijn in één klap vergeten als dat kleine zwarte ding zo dicht bij komt dat te zien is om welke soort het eigenlijk gaat. Vrijwel altijd blijkt het dan om een Vaal Stormvogeltje te gaan. Hoogstzelden komt er een echt Stormvogeltje langsvliegen. Zaterdag 22 september 1990 was echter een dag dat er op meerdere plaatsen langs onze kust

Stormvogeltjes verschenen. Voor veel waarnemers die al jaren regelmatig met een sterke kijker over zee turen, betekende dit hun eerste waarneming van deze soort in Nederland.

Uit het voorgaande moge duidelijk geworden zijn dat het Stormvogeltje een zeldzame gast langs onze kust genoemd kan worden. In "Vogels van Noordwijk en omstreken" worden alleen enkele vondsten van dode exemplaren genoemd: november 1921, 28 september 1952, 27 oktober 1952, 27 februari 1962, 5 november 1981 en 9 november 1986. Verder wordt in dit boek nog vermeld dat er zeven zogenaamde "onbevestigde waarnemingen" uit de periode september-december bekend zijn.

Met dat woord "onbevestigd" wordt uitgedrukt dat het best mogelijk is dat de waarneming inderdaad betrek-

king had op het Stormvogeltje. De beschrijving van de waarneming is echter zodanig dat de mogelijkheid bestaat dat de waarneming toch betrekking had op het veel vaker voorkomende Vaal Stormvogeltje.

Het valt namelijk niet mee om het Stormvogeltje te onderscheiden van het Vaal Stormvogeltje. Langs onze kust verschijnen deze vogeltjes alleen tijdens of na storm uit het noordwesten. Bij sterke wind, striemende regen en stuivend zand valt het niet mee om de kijker goed voor de ogen te houden. Verder laten deze vogels zich vaak heel slecht bekijken doordat ze steeds weer in een golfdal verdwijnen en op onverwachte plaatsen weer opduiken. Als waarnemer ben je vaak al blij als je in ieder geval een zwart beestje met een witte stuit hebt gezien. Om het kenmerk bij uitstek, de lichte vlek op de ondervleugel, te kunnen zien, moet het Stormvogeltje op korte afstand en onder prima belichting passeren. Er

zullen dus ongetwijfeld wel eens Stormvogeltjes passeren die niet als zodanig worden herkend.

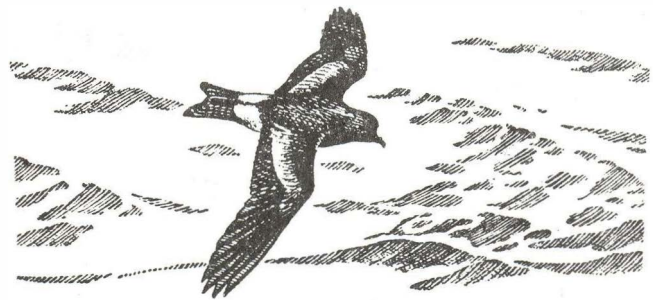
Met het zo even genoemde kenmerk is het merkwaardig gesteld. In de oudere vogelliteratuur wordt er met geen woord over gerept. In veel vogelgidsen wordt het niet afgebeeld, ook niet in de beroemde Peterson Vogelgids. Zelfs in het boek *The Seabirds of Britain and Ireland* uit 1974 staat nog een tekening van een Stormvogeltje met een geheel donkere ondervleugel. Omdat men vroeger de waarnemingen van Stormvogeltjes beoordeelde zonder kennis te hebben van dit belangrijke veldkenmerk, staat nu wel vast dat er in de oudere literatuur ten onrechte nogal wat Stormvogeltjes staan vermeld. Uit het intensieve onderzoek van de Club van Zeetrekwaarnemers is wel vast komen te staan dat het Vaal Stormvogeltje veel vaker wordt gezien dan het Stormvogeltje. In de jaren vijftig dacht men daar geheel anders over! Waarnemingen van Stormvogeltjes passeerden zonder al te veel problemen de beoordelingscommissies. Als er maar in de beschrijving stond dat het om een klein donker vogeltje ging met een witte stuit en zonder een gevorkte staart, was de waarneming al snel geaccepteerd. Tegen het licht van de huidige kennis van veldkenmerken zijn die beschrijvingen niet langer als bewijsstuk te handhaven. Het is natuurlijk best mogelijk dat al die beschrijvingen toch betrekking hebben op het echte Stormvogeltje en dat deze soort in de laatste decennia langs onze kust gewoon zeldzamer geworden is. Erg waarschijnlijk is dat echter niet.

Natuurlijk zijn er nog wel meer kenmerken die het Stormvogeltje van het Vaal Stormvogeltje onderscheiden: zeer klein (bijna als een Huiszwaluw!), zeer donkere bovenzijde, grote witte stuit, afgeronde staart, korte afgeronde vleugels en een vleermuisachtige vlucht. Iemand die voor het eerst een Vaal Stormvogeltje ziet, zal

al spoedig menen de genoemde kenmerken te kunnen noteren.

Op zaterdag 22 september was het mogelijk om bij het puntje van de zuidpier van IJmuiden beide soorten in één kijkerbeeld te zien. Bij deze unieke gelegenheid was heel goed te zien dat het bij deze twee soorten niet alleen gaat om verschil in verenkleed, maar dat het gedrag en de manier van vliegen minstens zo belangrijk zijn.

Het Stormvogeltje leidt een mysterieus leven. Omdat deze dieren in de broedtijd alleen bij volkomen duisternis aan land komen, is het heel moeilijk om hun nesten te vinden. Dit heimelijk gedrag is ongetwijfeld uit de nood geboren, want deze vogeltjes zijn op het land een gemakkelijke prooi voor Zilvermeeuwen en Grote Mantelmeeuwen. De grootste kolonies liggen langs de Ierse westkust en op de Kanaaleilanden. Ook in het westelijke deel van de Middellandse Zee komen kolonies voor. Er wordt genesteld in allerlei spleten en gaten. Soms wordt zo laat in het seizoen begonnen dat het jong pas in december het hol kan verlaten! Dit late broeden wordt wel in verband gebracht met de grotere kans die de jongen bij het uitvliegen hebben. De grote meeuwen hebben in november en december immers vrijwel alle-

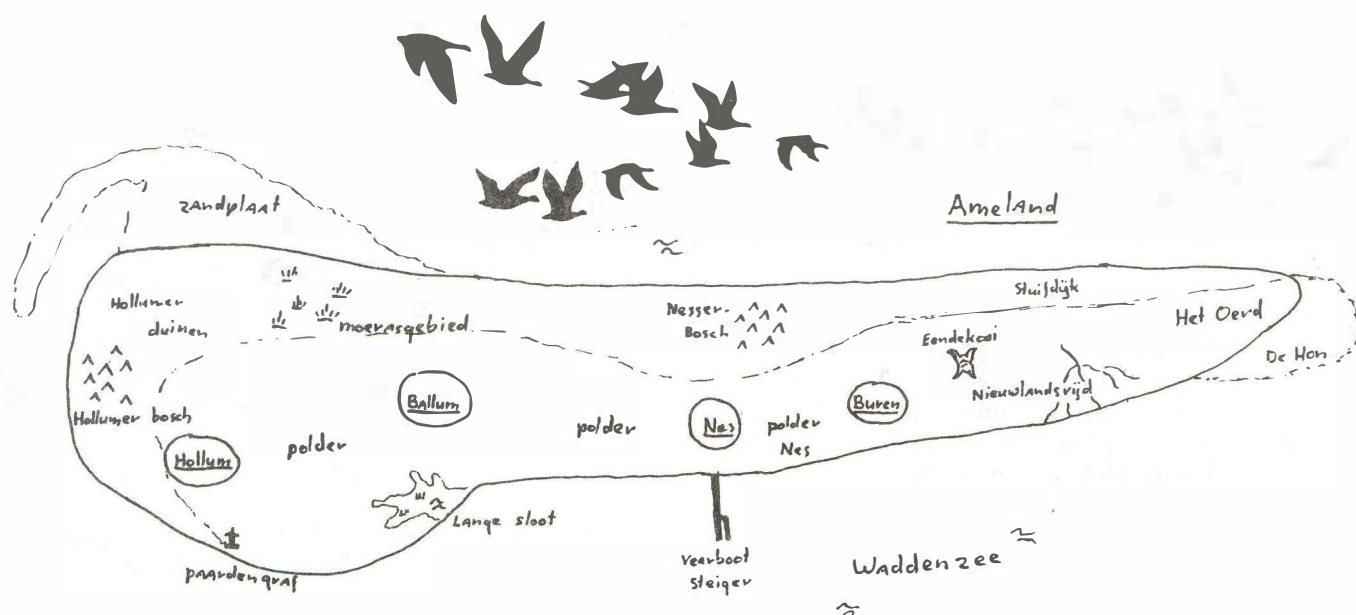
maal de broedplaatsen verlaten. Na de broedtijd trekken de vogels voor een belangrijk deel naar de westkust van Afrika.

Het Vaal Stormvogeltje is als broedvogel in het oostelijke Atlantische gebied veel minder talrijk. Kleine kolonies zijn gevonden op IJsland, op de Schotse eilanden en op de Lofoten in Noorwegen. Bij storm komt deze soort nogal eens in de problemen. Wellicht door een andere manier van vliegen en een andere wijze van foerageren raakt deze vogel bij aanhoudende stormen vermoedelijk eerder uitgeput dan het Stormvogeltje. Langs de kusten van West-Europa kunnen dan vele honderden exemplaren worden gevonden. Soms zijn die aantallen zo groot (vele duizenden) dat de geschatte Europese broedvogelaantallen overtroffen worden. In dit verband is wel gesuggereerd dat wij in het najaar vooral Vale Stormvogeltjes uit Newfoundland te zien krijgen. Op dit Canadese eiland zijn enorme kolonies waar door enkele miljoenen paren wordt gebroed. Dit vermoeden wordt vrijwel jaarlijks versterkt doordat de grootste aantallen in de Noordzee worden waargenomen als het restant van een tropische cycloon met grote snelheid van Newfoundland naar het noorden van de Noordzee trekt. Ook bij de storm van 19-22 september was dit weer het geval. Op 19 september werden in 2 uur waarnemen 7 Vale Stormvogeltjes gezien en op 21 september werden vanaf de noordpost van de Katwijkse Reddingsbrigade van 's morgens vroeg tot zeven uur 's avonds 34 exemplaren genoteerd.

Een enkele keer belandt een Vaal Stormvogeltje in het vogelasiel. Als de vogel na een dagje rust weer fit genoeg is om te vliegen, moet hij dadelijk worden losgelaten. Het is namelijk vrijwel onmogelijk om deze vogeltjes met voer in leven te houden. Op de open zee leven ze van allerlei kleine zeedieren die van de oppervlakte worden opgepikt. Daarbij raken zij met hun lange poten regelmatig het wateroppervlak, waardoor het lijkt als of ze over het water lopen. Dit verschijnsel heeft hen in het Engels de naam "petrel" bezorgd. Deze naam herinnert aan het bijbelverhaal waarin Petrus over de golven loopt.

In de lage landen riep de waarneming van stormvogeltjes geen associaties met Petrus op. Hier werden deze donkere vogeltjes "malefijten" genoemd. Het etymologisch woordenboek vermeldt dat dit woord wellicht van Portugese zeevaarders afkomstig is. Het zou zijn afgeleid van het Latijnse woord "maleficium", wat met

slechtheid en tovenarij in verband kan worden gebracht. Betekende het zien van deze vogels achter het schip dat een scheepsramp dreigde? In ieder geval is duidelijk dat het zien van deze vogels bij de zeelieden andere reacties oproep dan nu bij de vogelwaarnemers!

Ameland 1990

Ab Steenvoorden

Op vrijdag 31 augustus, om vier uur (het werd half 5) vertrokken we voor de traditionele waddenexcursie naar Holwerd, vanwaar we de boot naar Ameland zouden nemen. Onderweg in de bus kregen we allemaal een gidsje van Ees Aartse met daarin informatie over het eiland. Dit was alvast makkelijk voor de waddenquiz en je wist meteen wat er zo'n beetje op het eiland te vinden was.

Na een overtocht van ongeveer een half uur kwamen we op Ameland aan. Hier stond een bus klaar, waarmee we naar ons verblijf van Kienstra werden gebracht. Hier was het natuurlijk het eerste uur een grote puinhoop, want iedereen liep door elkaar heen te rennen om een slaapplek te bemachtigen. Er waren er overigens meer dan genoeg.

Toen iedereen z'n plekje gevonden en ingericht had, kwam de koffie en even later de drankjes op tafel. Lekker daarbij was de zelfgemaakte cake van Agitthe en

Christian. Het werd niet zo heel laat die avond, want zaterdag beloofde een vermoeiende dag te worden.

Zaterdagochtend stonden de eerste al om een uur of zeven buiten. Deze zagen ook al meteen twee Kleine Jagers over het wad. Om acht uur was iedereen eruit en werd er ontbeten. Er waren voor vandaag vier verschillende excursies gepland, twee met de fiets en twee lopend. Hier kon men naar eigen keuze op intekenen. Het bleek dat er meer belangstelling bestond voor de wandelexcursies dan voor de fietsexcursies, dus werd er besloten één fietsexcursie te houden. De fietsexcursie ging naar het westelijk deel van het eiland, richting Hollum. De wandelexcursies gingen naar het oostelijk deel van het eiland richting het Oerd. Twee groepen gingen langs de wadkant heen en langs de Noordzeekant terug en de groep waar wij met mee gingen vertrok vanaf het Noordzeestrand richting het Oerd, dan door het Nieuwlandsrijd (dit is een kweldergebied met duintjes) naar de wadkant en dan zo via de Eendekooi weer terug.